02. Kültürel diplomasi aracı bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: YTB'nin 2010-2021 arasındaki faaliyetleri[1]

Alper TOK[2]

APA: Tok, A. (2023). Kültürel diplomasi aracı bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: YTB'nin 2010-2021 arasındaki faaliyetleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (36), 26-47. DOI: 10.29000/rumelide.1369053.

Öz

Dil, kültürel etkileşim yoluyla uluslararası çevreyi yönetme girişimi olarak kültürel diplomasinin en önemli yapı taşlarından birini teşkil eder. Çünkü dil, bir kültüre girişteki en önemli araçlardan biridir. Kültürel diplomasi araçlarından değişim programları, kültür merkezleri ve burslar da dil öğretiminden etkin bir şekilde yararlanır. Bununla birlikte ülkelerin oluşturduğu kültür politikaları da bu sürece yön verici bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi 2000'li yıllardan sonra kültürel diplomasi faaliyetlerine hız veren Türkiye açısından önemlidir. Türkiye'nin kültürel diplomasi aktörlerinden Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) da bu politika doğrultusunda Türk dünyasına yönelik çalışmalar yapmak üzere 2010 yılında kurularak yabancı dil olarak Türkçe öğretimini bu politikalar doğrultusunda bir araç olarak kullanmaya başlamış ve önem atfetmiştir. YTB'nin uzun vadeli stratejik planlarında, Türk dili ve kültürüne dair amaç ve hedeflere yer verilmesi de bu durumun ispatı niteliğindedir. Buradan hareketle bu çalışmada YTB'nin 2010-2021 yılları arasındaki süreçte yabancı dil olarak Türkçe öğretim faaliyetleri; burs, proje, program, iş birliği anlaşmaları, finansal yardım, çalıştay, kurs, basılı materyal gibi çeşitli kategorilerde incelenmiştir. Çalışma sonunda Türkiye Bursları'na talebin artış gösterdiği 2017 yılından itibaren YTB'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinde de artış yaşandığı; 2020 yılında yaşanan koronavirüs ile bu faaliyetler sekteye uğramasına karşın çevrim içi düzeyde devam ettirilmeye çalışıldığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Kültür, kültürel diplomasi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, YTB

Teaching Turkish as a foreign language in the context of cultural diplomacy tool: YTB's activities between 2010-2021

Abstract

Language is one of the most important components of cultural diplomacy as a tool to address international circumstances through cultural interaction. Indeed, language is among the most influential means of access to culture. Cultural diplomacy tools such as exchange programs, cultural centers, and scholarships also make effective use of language teaching. The cultural policies of countries also shape this process. In this context, teaching Turkish as a foreign language is significant for Türkiye, which has accelerated its cultural diplomacy activities since the 2000s. The Presidency for Turks Abroad and Related Communities (YTB), a prominent player in Türkiye's cultural diplomacy landscape, was founded in 2010 with a dedicated mission to foster connections within the

[1] Bu makale, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora Programında, Prof. Dr. Nurettin Demir danışmanlığında yürütülen "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Politikaları" başlıklı doktora tezinin bulgularına dayanmaktadır.

[2] Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora Programı (Ankara, Türkiye), alpertok@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0002-9719-9129 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 11.08.2023-kabul tarihi: 20.10.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1369053]

Turkic world. In pursuit of this vision, YTB has strategically embraced the instruction of Turkish as a foreign language, recognizing its pivotal role in advancing these diplomatic objectives. The fact that YTB's long-term strategic plans include goals and objectives related to the Turkish language and culture is proof of this situation. This study delves into YTB's initiatives in teaching Turkish as a foreign language from 2010-2021, spanning a range of categories, including scholarships, projects, programs, cooperation agreements, financial support, workshops, courses, and printed materials. As a result of this study, it became evident that a surge in demand for Türkiye Scholarships since 2017 has correspondingly driven an uptick in YTB's endeavors to teach Turkish as a foreign language. Despite a temporary disruption due to the COVID-19 pandemic in 2020, notable efforts were made to sustain these initiatives through online platforms.

Keywords: Culture, cultural diplomacy, instruction of Turkish as a foreign language, YTB

1. Giriş

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte yumuşak güç kavramı gittikçe önem kazanmış ve bunun sonucunda devletler istediklerini zor kullanmadan yumuşak güç ile elde etme yoluna gitmiştir. Yumuşak gücü besleyen faktörlerden biri olan kültür, bu bağlamda önem kazanmıştır. Zira devletler, kültürleriyle başka toplumlar üzerindeki cazibesini etkin kılarak kültürlerini evrensel bir boyuta taşımanın yollarını aramıştır. Özellikle ABD ve Batılı devletler, kültürün yumuşak güç unsuru olarak kullanımına öncülük etmiştir.

Yumuşak güç aracı olarak kültürel ögelerin kullanıldığı bir kamu diplomasisi yaklaşımı olan kültürel diplomasi, kamu diplomasisinin bir alt başlığı kabul edilebilir (Avşar ve Şahin, 2022, s. 46). Türkiye, 2000'li yıllardan sonra gerek kamu diplomasisi gerekse de kamu diplomasisinin bir alt başlığı kabul edilen kültürel diplomasi ile yumuşak gücü etkin bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Dönemin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, diplomasinin hayatın her alanına dokunduğunu ve bu alanlar arasında yer alan kültürün de yumuşak gücün en önemli unsurlarından biri olarak ön plana çıktığını ifade ederek kültürel alanda birçok tanıtım faaliyetinin gerçekleştirildiğini, bu tanıtım faaliyetleri içerisinde Türkçenin de yer aldığını aktarmıştır (2022, s. 2).

Bu çalışmada özellikle kültürel diplomasi araçlarından biri olan dil faktörüne dikkat çekilmiştir. Dil, kültür aktarımının en önemli araçlarından olduğundan dil öğretiminin kültürel diplomaside kullanımı önemlidir. Bu bağlamda Türkiye'nin kültürel diplomasisinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin incelenmesi de elzemdir. Dil öğretimi, devletlerin kültürel diplomasi stratejilerinde özellikle kültür merkezleri vasıtasıyla gerçekleştirilir. Bununla birlikte değişim programları ve burslar da dil öğretimine aracılık eder. Bu araçlar, "eğitim diplomasisi" başlığı altında da sunulur. Akar ve Gürkaynak, eğitim diplomasisini "bir devletin kendi fikirlerini ve hissiyatını diğer ülkelere ve dünya kamuoyuna anlatmak ve bu doğrultuda cazibesini artırmak adına, belirli stratejik hedeflere yönelik olarak diğer politika öncelikleriyle eş güdümlü bir şekilde yaptığı ve desteklediği eğitim alanındaki tüm faaliyetlerin toplamı" şeklinde tanımlar (2022, s. 144). İletişim Başkanlığı ise eğitim diplomasisini; bir ülkenin diğer ülke vatandaşları ile eğitim faaliyetleri yoluyla iletişim kurması olarak tanımlayıp yurt dışında açılan okulları, bursları, dil öğretimini, enstitüleri, değişim programlarını, üniversite kürsülerini ve eğitim müşavirliklerini eğitim diplomasisinin araçları olarak ifade eder (2022a, s. 20). Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının (YTB) bu çalışmada örneklem olarak seçilmesinin temel sebebi de budur. YTB; Türkiye Bursları vasıtasıyla her yıl binlerce uluslararası öğrencinin ülkemize gelmesine imkân sağlayıp bu öğrencilerin gerek Yunus Emre Enstitüsü (YEE) gerekse de Türkçe Öğretim

Merkezleri (TÖMER) ile iş birliği içerisinde Türkçe öğrenimine aracılık eder. Ayrıca yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları ile Türk soylu devletlerle ilgili çok sayıda Türkçe öğretimine yönelik faaliyette bulunur. Buna göre bu çalışma özellikle YTB'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili yürütmüş olduğu faaliyetlere odaklanmıştır. Literatürde YTB'nin kültürel diplomasi aktörü olarak faaliyetlerine sıklıkla değinilmiş olmasına rağmen özellikle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerini ele alan çalışmaların sayısı azdır. Çalışmada, bu eksikliğin giderilmesine katkı sunmak amacıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri diplomasi odağında ele alınmıştır.

Yumuşak güç genel anlamda, kültürel diplomasinin temeli kabul edilir. Kültürel diplomasi ile kamu diplomasisi arasında ise doğrudan bir nedensellik bulunur. Bu yüzden kavram tanımlanmasında üçü zorunlu olarak birlikte ele alınır (Şahin ve Çifçi, 2022, s. 235). Buna göre çalışmada; yumuşak güç, kamu diplomasisi, Türkiye'nin kamu diplomasisi politikalarına değinilecek ve ardından kültürel diplomasi, kültür; dil, kültür ve eğitim ilişkisi; kültür politikaları ve eğitim odaklı kültürel diplomasi araçları (kültür merkezleri, değişim programları, burslar ve dil öğretimi) alt başlıklarıyla birlikte açıklanacaktır. Son kısımda ise YTB'nin kuruluş amacıyla birlikte 2010-2021 arasındaki yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinden bahsedilecektir.

2. Yumuşak güç

Yumuşak güç ile kamu diplomasisinin sıklıkla karıştırılmasından dolayı öncelikle bu iki kavram arasındaki farka değinmek gerekir. Karadağ, yumuşak güç ile kamu diplomasisi arasında yakın bir ilişki olduğunu belirtmiş ve aralarındaki farkı şu şekilde ifade etmiştir (2012, s. 29-30):

> Yumuşak güç; devletler, NGO'lar [hükûmet dışı kuruluşlar], çok uluslu şirketler, hükümetler arası kuruluşlar, hükümetler üstü kuruluşlar/organizasyonlar, vb. birçok kurum ve kuruluş tarafından icra edilebilirken, kamu diplomasisi; kendi çıkarlarını gerçekleştirmek isteyen devletler tarafından icra edilmektedir. Burada önemli olan husus devletin çıkarlarıdır. Bu çıkarların gerçekleştirilmesi için devletler özel veya tüzel ya da uluslararası her türlü kuruluşu amaçları doğrultusunda yönlendirmekte ve kullanabilmektedirler. Bununla birlikte iki kavram birbirinden icra edilen faaliyetin sonuçları bakımından da ayrılırlar. Yumuşak güç uygulamalarının sonucunda dış politika hedefleri bakımından somut bir netice elde edilemezken (somut bir netice talep edilmediği için), kamu diplomasisi uygulamaları neticesinde, politikaların sonucuna dolaylı yoldan veya doğrudan tesir edecek elle tutulur faydalar sağlanmaktadır.

Yumuşak güç kavramı ilk kez Joseph Nye (1990) tarafından yayımlanan *Bound to Lead* adlı eserde kullanılmıştır. Nye kavramı "Yumuşak güç, istediklerinizi zorlama veya karşılığını ödeme yerine cazibe yoluyla elde etme becerisidir. Yumuşak güç, bir ülkenin kültürünün siyasi ideallerinin ve politikalarının cazibesinden ortaya çıkar. Politikalarımız başkalarınca meşru görüldüğü zaman yumuşak gücümüz artar." şeklinde açıklar (2017, s. 12).

Gallarotti; yumuşak gücü, sert ve yumuşak güç arasındaki ayrımdan hareketle tanımlar. Sert güç, somut güç kaynaklarından (daha doğrudan ve çoğunlukla zorlayıcı yöntemler); yumuşak güç ise ülkeleri diğer ülkelere sevdiren çeşitli nitelikler, politikalar ve eylemlerden beslenir (daha dolaylı ve zorlayıcı olmayan yöntemler). Diğer bir ifadeyle sert güç; ülkeleri, diğer ülkelerin normalde sergilemeyeceği davranışları sergilemesi için zorlarken yumuşak güç ise gönüllü olarak yapmaları için şartlandırır. Dolayısıyla sert güce nazaran yumuşak güçte daha az çıkar çatışması bulunur (2011, s. 28).

	Sert	**Yumuşak**
Davranış Yelpazesi	Komut Verme: Zorlama, Teşvik	İkna Etme: Gündem Belirleme, Cazibe
En Muhtemel Kaynaklar	Baskı, Yaptırımlar, Karşılıklar, Rüşvet	Kurumlar, Değerler, Kültür, Politikalar

Tablo 1: Sert ve yumuşak gücün davranış yelpazesi ile muhtemel kaynakları (Nye, 2017, s. 28)

İnandırıcılık ve ikna kabiliyeti, yumuşak gücün temel unsurlarını oluşturur. Bu unsurlar, aynı zamanda gücün kullanımına meşruiyet sağlar. Yumuşak güç, bir ülkenin ne kadar çekici ve örnek alınmaya layık görüldüğünü de açıklar. Yumuşak gücü besleyen faktörler ise şu şekilde sıralanır: eğitim, kültür, sanat, yazılı ve görsel medya, edebiyat, film, şiir, mimari, yükseköğretim (üniversiteler, araştırma merkezleri vb.), sivil toplum kuruluşları, bilim ve teknoloji, turizm, inovasyon kapasitesi, ekonomik iş birliği ve diplomasi platformları. Dolayısıyla yumuşak güç, bu unsurların birleşimi olarak ortaya çıkar ve bir ülkenin kültürel zenginliği ile sosyal sermayesi hakkında bize fikir verir (Kalın, 2011, s. 8, 9).

Kültür, siyasi değerler ve dış politika; yumuşak gücün üç temel ayağını oluşturur. Nye özellikle kültür evrensel değerleri içerdiğinde ve politikalar ortak değerleri desteklediğinde istenilen sonuçların elde edilme olasılığının arttığını belirtir (2017, s. 32). Başar ise dil öğreniminin, kültür öğrenimini beraberinde getireceğini; dolayısıyla bu yolla bireyin öğrendiği kültüre de sempati duyacağını söyler. Dilin, yumuşak gücün önemli unsurlarından biri olduğunu ifade edip öğrendiği yabancı dilin kendisine olumlu yönde katkıda bulunacağına inanan her bireyin söz konusu dile sempati duyacağını belirtir. Fransa, İngiltere ve Almanya gibi ülkelerin de bu sebeplerle dil ve kültür öğretimi amacıyla kültür merkezlerini hizmete soktuğuna işaret eder (2019, s. 34).

Türkiye, 2015-2019 yılları arasında yayımlanan The Soft Power 30 indeksine göre aralarında eğitim ve kültürün de yer aldığı yedi ayrı kategoride değerlendirilmiştir. Buna göre 2015, 2017 ve 2019 yıllarında 30 ülke arasında sırasıyla 28, 30 ve 29. sırada yer almıştır. Eğitim kategorisinde sırasıyla 25, 25 ve 29.; kültür kategorisinde ise 21, 26 ve 30. sıradadır. Son yayımlanan 2019 indeksinde ise Türkiye'nin en önemli zayıflıklarından biri olarak eğitime dikkat çekilmiştir (The Soft Power 30, t.y.).

3. Kamu diplomasisi

Edmund Gullion 1965 yılında "Kamu diplomasisi, dış politikanın oluşumu ve yürütülmesinde kamuoyu tutumlarının etkisiyle ilgilenir. Geleneksel diplomasinin ötesinde uluslararası ilişkilerin farklı boyutlarını kapsamaktadır." ifadeleriyle kamu diplomasisine bir tanımlama getirmiştir. Bu tarihte kamu diplomasisi teriminin ortaya çıkmasını Cull, yıllar boyunca kullanılan ve negatif çağrışım uyandıran propaganda ifadesinin yerine yeni bir terime ihtiyaç duyulması olarak açıklar (2006).

Kalın, "devletten-halka" ve "halktan-halka" olmak üzere kamu diplomasisi faaliyetlerinin iki çerçevede yürütüldüğünü ifade eder. Devletten-halka faaliyetler, devletin politikalarını resmî kanallar aracılığıyla halka açıklamayı ifade ederken halktan-halka faaliyetlerde; STK'ler, araştırma merkezleri, kamuoyu yoklamaları, kanaat önderleri, medya, üniversiteler, değişim programları, dernek ve vakıflar gibi sivil yapıdan istifade edilir. Başarılı bir kamu diplomasisinin en temel şartının akılcı, ikna edici ve savunulabilir politikalar olduğunu belirten Kalın, evrensel hukuk kurallarını hiçe sayan; tehdit, zorbalık ve işgal gibi yöntemlere dayalı bir politikayı dünya kamuoyuna anlatmanın mümkün olmadığını belirtmiştir (2011, s. 11-12).

Nye ise kamu diplomasisinin üç şekli bulunduğunu söylemiştir. İlk ve en yakın boyut, iç ve dış politika kararlarının kapsamının açıklanmasını içeren günlük iletişimlerdir. İkinci boyut, siyasi bir kampanyada veya bir reklam kampanyasında olduğu gibi bir dizi basit temanın oluşturulduğu stratejik iletişimlerdir. Üçüncü boyut ise değişim programları, burslar, seminerler, stajlar, konferanslar ve medya kanallarına erişim yoluyla kilit kişilerle yıllar içerisinde uzun vadeli ilişkilerin geliştirilmesidir (2017, s. 154-156).

Nye'ın belirtmiş olduğu kamu diplomasisinin üçüncü boyutunda yer alan değişim programları özelinde Johnson ve Dale; bu programlara ABD'de 2003 yılına kadar 700.000 kişinin katıldığını ifade etmiş; bunlar arasında Enver Sedat, Helmut Schmidt ve Margaret Thatcher gibi dünya liderlerinin de bulunduğunu belirtmiştir (2003). Birleşik Krallık merkezli HEPI'nin kamuoyuyla paylaştığı "HEPI Soft-Power Index"e göre kendi ülkeleri dışında farklı bir ülkede eğitim görmüş mevcut dünya liderlerinin yıllara göre sayısı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Eğitim Alınan Ülke	**Yıllar**					
	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
ABD	57	58	62	61	65	67
Birleşik Krallık	58	57	59	56	57	55
Fransa	34	40	40	35	30	31
Rusya	9	10	10	10	10	10

Tablo 2: Kendi ülkesi dışında farklı bir ülkede eğitim gören mevcut dünya liderlerinin sayısı (HEPI Soft-Power Index, 2022)

Değişim programları ayrıca dünya siyasi tarihi açısından da etki gücü yüksek bir araçtır. ABD ile SSCB arasında yapılan kültürel anlaşma kapsamında; akademisyen, öğrenci, bilim insanı ve çeşitli alanlardan kişilerin de olduğu yaklaşık 50.000 Sovyet çeşitli değişim programları ile ABD'ye gitmiş, bu durum Sovyetlerin değişimine yol açmıştır. Değişim programlarıyla gelen değişim isteği Gorbaçov'un reformlarına yol açarak nihayetinde Soğuk Savaş'ın sona ermesine neden olmuştur (Richmond, 2005, s. 356).

3.1. Türkiye'de kamu diplomasisi

Türkiye'nin bölgede artan rolüyle kurumsal anlamda kamu diplomasisine 2000'li yıllardan sonra başlandığı söylenebilir (Sancar, 2015, s. 13). Altun da kamu diplomasisi çerçevesinde Türkiye'nin yumuşak gücünü 2002'den itibaren aktif hâle getirdiğini belirterek bu tarih itibarıyla Türkiye'nin; değerlerini, gelecek tasavvurunu ve kültürel değerlerini dünyaya anlatma çalışmalarına hız kazandırdığını söylemiştir (2022, s. 9).

Sovyetler Birliği'nin dağılması, 1990'lı yılların en önemli gelişmelerinden biridir. O dönem, Turgut Özal liderliğindeki Türkiye de Orta Asya Türk cumhuriyetlerinin bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olmuş; bu ülkelerle ekonomik, kültürel ve siyasi anlamda birliktelik sağlanması için stratejiler geliştirmiştir (Ataman, 2003, s. 53). Mustafa Kemal Atatürk'ün, cumhuriyetin ilk yıllarında Sovyetler Birliği'nin dağılacağını öngörmesi ve bu Birlik içerisinde yer alan Türk cumhuriyetleriyle ilgili düşünceleri de bu politikaların oluşturulmasında büyük öneme sahiptir. Bozdağ, *Atatürk'ün Evrensel Boyutları* adlı

eserinde, Atatürk'ün Türk cumhuriyetleriyle bağ kurulmasına yönelik şu sözlerine yer vermiştir (1988, s. 114-115):

> Osmanlı İmparatorluğu ne oldu? Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ne oldu? Dünyayı ürküten Almanya'dan bugün ne kaldı? Demek hiçbir şey sürgit değildir. Bugün ölümsüz gibi görünen nice güçlerden ileride belki pek az şey kalacaktır. Devletler ve milletler, bu idrakin içinde olmalıdırlar. Bugün Sovyet Rusya dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı İmparatorluğu gibi Avusturya-Macaristan İmparatorluğu gibi parçalanabilir. Bugün elinde sımsıkı tuttuğu milletler, avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşır. O zaman Türkiye, ne yapacağını bilmelidir. Bizim, bu dostumuzun yönetiminde; dil bir, inanç bir, öz bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak, yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprülerini sağlam tutarak... Dil, bir köprüdür! İnanç, bir köprüdür! Tarih, bir köprüdür! Bugün biz kitlelerden dil, gelenek, görenek, tarih bakımından ayrılmış, çok uzağa düşmüşüz. Bizim bulunduğumuz yer mi doğru, onlarınki mi? Bunun hesabını yapmakta fayda yoktur. Onların bize yaklaşmalarını bekleyemeyiz. Bizim, onlara yaklaşmamız gerekli... Tarih bağı kurmamız lazım. Folklor bağı kurmamız lazım. Bunları kim yapacak? İşte görüyorsunuz; dil encümenleri, tarih encümenleri kuruluyor. Dilimizi onların diline yaklaştırmaya ve böylece birbirimizi daha kolay anlar hâle gelmeye çalışıyoruz. Tarihimizi onlara yaklaştırmaya çalışıyoruz, ortak bir mazi yaratmak peşindeyiz. Bunlar açıktan yapılmaz, bunlar devletlerin ve milletlerin derin düşünceleridir.

Atatürk'ün de işaret ettiği üzere Türkiye; dil-kültür açısından ve tarihî açıdan bağları olan Türk cumhuriyetleriyle bağ kurmalıydı. Özal da bu kapsamda söz konusu ülkelerle ilgili politikalarını harekete geçirmiştir.

Türkiye'nin, Balkanlardan Orta Asya'nın içine dek uzanan yumuşak güç potansiyeli, miras aldığı kültürel ve tarihî birikimden kaynaklanır. Bu coğrafya üzerinde yaşayan tüm etnik grupların ortak paydası ise beraber inşa ettikleri Osmanlı tecrübesidir. Bugün Türkiye, bu mirasın merkezini temsil eder (Kalın, 2011, s. 10). Türkçe konuşulan coğrafyaya dikkat çeken Başar ise Türkiye'nin yumuşak gücünün jeopolitik menzilinin, Türkçe konuşulan ve çeşitli sebeplerle Türkçenin yabancı dil olarak ilgi gördüğü coğrafyayla paralel olduğunu ifade eder (2019, s. 37). Dolayısıyla Türkiye'nin kamu diplomasisinde Osmanlı coğrafyası ile Türk cumhuriyetlerinin yer aldığı Orta Asya'nın öncelik olarak belirlenmesi şaşırtıcı değildir. Bununla birlikte Afrika kıtası da diğer bir hedef coğrafya olarak belirlenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 2002 yılından itibaren Afrika'ya özel bir önem atfetmiş; 2005 yılını Afrika yılı ilan ederek ilişkilerde yeni bir sayfa açmıştır. 2008 yılında ise Türkiye, Afrika Birliğinin stratejik ortağı olmuştur. Bununla birlikte 12 olan büyükelçilik sayısının 44'e çıkarıldığı, Ankara'da 10 Afrika ülkesinin büyükelçiliği varken 2022 yılı itibarıyla bu sayının 38'e yükseldiği de dikkat çekicidir. Bugün Cumhurbaşkanı Erdoğan, görev süreleri boyunca dünyada Afrika'yı en fazla ziyaret eden liderdir (İletişim Başkanlığı, 2022b, s. 7, 28).

Tüm kamu kurumları ile koordineli bir şekilde çalışma yürütmeyi hedefleyen İletişim Başkanlığının, Türkiye'nin kamu diplomasisi aktörleri arasında en etkin kurumlardan biri olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte Türkiye'nin kamu diplomasisinde görev alan diğer kamu aktörleri ise şu şekildedir: Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Türkiye Maarif Vakfı (TMV), Türk Kızılay, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT), Anadolu Ajansı (AA) ve Türk Hava Yolları (THY) (İletişim Başkanlığı, 2022a, s. 39).

4. Kültürel diplomasi

Kültürel diplomasi; bir aktörün, kültürel kaynaklarını ve başarılarını yurt dışında bilinir hâle getirerek ve/veya yurt dışında kültürel aktarımı kolaylaştırarak uluslararası çevreyi yönetme girişimi olarak tanımlanır (Cull, 2008, s. 33). Cummings ise kavramı, karşılıklı anlayışı geliştirmek için farklı uluslar ve halklar arasındaki bilgi, fikir, sanat ve kültür temelli değişim/paylaşım olarak belirtir (2009, s. 1).

Kültürel diplomasi terimsel olarak görece yeni olsa da tarih boyunca çeşitli uygulamalarına tanık olunmuştur. Bu açıdan kâşifler, gezginler, tüccarlar, öğretmenler ve sanatçıların tümü "gayriresmî elçi" veya "kültürel diplomat" olarak kabul edilebilir (Institute for Cultural Diplomacy, t.y.). Paschalidis, kültür ihracını zamansal olarak dört gruba ayırmıştır. Kültürel milliyetçilik (1870'ler-1914) ilk boyutu, kültürel propaganda (1914-1945) ikinci boyutu, kültürel diplomasi (1945-1989) üçüncü boyutu ve kültürel kapitalizm (1989-…) ise dördüncü boyutudur. Kültür merkezlerini dış kültür politikalarının özel bir aracı olarak tanımlayan Paschalidis, bu politikanın işleyişi ile dinamiklerini anlamak için kültür merkezlerinin merkezî bir öneme sahip olduğunu ifade eder (2009, s. 277-283).

Goff, kültürel diplomasinin iki boyutunun bulunduğunu söyler. İlk boyutu iyi ilişki kurma, anlayış ve saygı; ikinci boyutu ise dil, eğitim ve sanat oluşturur. Dil, eğitim ve sanat; bir kültüre girişteki en önemli bileşenlerdir (2013, s. 419). McGinn de kültürel diplomasi araçlarından dile işaret eder. Ona göre dünya dilleri ve kültürleri hakkında daha fazla bilgi ve deneyime sahip olan bir ulus, kültürel diplomaside de avantajlı konuma geçer (2015, s. 1).

4.1. Kültür

1871 yılında yazdığı *Primitive Culture* kitabında Tylor "Kültür ya da medeniyet, toplumun bir üyesi olarak bireyin kazandığı bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, gelenek ve diğer becerilerle alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür." tanımını yapmış; kültür ve medeniyeti aynı tanım için kullanmıştır (1871, s. 1). Güngör ise farklı ülkelerden bahsedildiği zaman kültür ve medeniyet ayrımından bahsedilebileceğini; "Batı kültürü" ifadesindense "Batı medeniyeti" ifadesinin daha doğru olacağını ifade eder. Zira Batı medeniyeti içerisinde Alman ya da Fransız kültüründen bahsetmek mümkünken söz konusu aynı ülke olduğunda kültür ve medeniyet ayrımı ortadan kalkar. Çünkü bu kavramlara ait unsurlar çoğu zaman kaynaşmış durumdadır (1991, s. 48-49).

Güvenç; kültürü, kullanım durumuna göre sınıflandırmıştır (1979, s. 98-99):

1. Bilimsel alandaki kültür: Uygarlık.
2. Beşerî alandaki kültür: Eğitim sürecinin ürünü.
3. Estetik alandaki kültür: Güzel sanatlar.
4. Maddi (teknolojik) ve biyolojik alanda kültür: Üretme, tarım, ekin, çoğaltma ve yetiştirme.

Kültür, maddi ve manevi olmak üzere ikiye ayrılır. Batmaz bu kavramlara dair şu tanımlamayı getirir (2006, s. 72):

> Bilim ve sanat gündelik yaşamın iki soyutlama biçimidir. Maddi kültür ise bilimin, sanatın ve gündelik eylemin ürünlerinin kendilerini kapsar. Manevi kültür ise bu somut nesnelleşme biçimlerinin düşünsel [zihinsel, bilişsel] yapılarını içerir. Yani bilimin, sanatın ve gündelik eylemin [yaşamsal edimin] hem maddi hem de manevi yanları vardır. Dolayısıyla bilimin, sanatın ve gündelik eylemin gözlenebilir, duyulabilir [ve duyumsanabilir] tüm ürünleri maddi kültür; düşünülebilir ve bilişsel olarak aktarılabilir tüm süreçleri manevi kültür başlığı [altına] girer.

Kültür konusunda kültürel diplomasi bağlamında dikkat çeken husus ise Haviland vd.nin de ifade ettiği üzere kişinin kendi kültürünü diğerlerinin üzerinde görme eğilimi yani etnik merkezciliktir (2008, s. 141). Etnik merkezcilik yani etnosantrizm, "bir kişinin başka kültürleri kendi kültürünün standartları açısından değerlendirmesi ve kendi kültürünü diğerlerine üstün tutması" olarak tanımlanır. Kültürel görecelik kavramı ise etnosantrizmin zıddı olarak karşımıza çıkar. Kültürel görecelik, "her kültürü kendi koşulları içinde değerlendirmek gerektiği" düşüncesine dayanıp kültürleri yargılamak için belli bir standardın olmadığını iddia eder. Kültürel görecelik, çokkültürcülük fikri ile de yakından ilişkilidir (Bozkurt, 2023, s. 104-106). En basit hâliyle çokkültürcülük, "farklılığın kutlanması"dır ve insan grupları arasındaki farklılıklara dikkat çeker (Fay, 2005, s. 15).

4.2. Kültür, dil ve eğitim ilişkisi

Aksan dil için "düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan; çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge" tanımlamasını getirmiştir (1979, s. 55). Haviland vd. ise dili "en ayırt edici ve karmaşık iletişim biçimi" olarak betimler (2008, s. 209). Tanımlarda da belirtildiği üzere dil, bir iletişim aracıdır. İnsanlar, duygu ve düşüncelerini iletişim yoluyla aktarır. Dil, kültürün en önemli ögelerinden biridir ki kültür de öğrenilip aktarılması gereken bir yapıdır. Bu da ancak dil vasıtasıyla gerçekleşir.

"Toplum ve kültürde ne varsa dilde ifadesini bulur. Dilde neler varsa toplum ve kültürde asılları veya yankıları vardır." diyen Güvenç'e göre kültürün gelişmesiyle dil, dilin gelişmesiyle de kültür gelişir ve zenginleşir (2015, s. 48). Kültür ve tarih ancak dil aracılığıyla yeni nesillere aktarılabilir. Buna göre Güvenç dili, "kültürel muhtevanın bir ansiklopedisi, hazinesi ya da sözlüğü" olarak ifade eder (1979, s. 112). Kaplan da kültür denilince akla gelen ilk şeyin dil olduğunu söylemiştir. Dilin, kültürün temeli olduğunu ifade eden Kaplan, bir milletin dili ile ifade ettiği sözlü ve yazılı olan her şeyin kültür kavramına gireceğini belirtir (1983, s. 28, 186).

Dil, aynı zamanda bir ulusun kültürünün de aynasıdır (Aksan, 1979, s. 13). Füsun Üstel, vatandaşlık profilinin inşa edilmesinde eğitim müfredatı ile ders kitaplarının kullanımı üzerine yazdığı "*Makbul Vatandaş"ın Peşinde* kitabında "Dil unsurunun, ulusun kurucu ögelerinden biri olarak 1927'den sonraki ders kitaplarında kararlı bir biçimde yer alması, hiç kuşkusuz Türk ulus devletinin kültürel ve siyasal konsolidasyon süreciyle yakından ilgilidir." der (2008, s. 166). Bu bağlamda Bozkurt; eğitimi, "egemen kültürü aktaran muhafazakâr bir kurum" olarak tanımlamıştır. Ona göre okullar, toplumsal kontrol işlevi rolünü üstlenir (2023, s. 291-292). Erden ise eğitim ve kültür ilişkisine dair şunları söylemiştir (2011, s. 76):

> Eğitim kurumları bireyleri sosyalleştirerek ve onlara toplumun kültürel özelliklerini aktararak toplumun devamlılığını sağlarlar. Çünkü toplumları bir arada tutan onların ortak kültürleridir. Toplumlar geliştikçe ve kültür genişledikçe, ortak kültür ancak okullardaki eğitim yoluyla verilebilir. (…) Okulların mevcut kültürün aktarılması işlevinin yanı sıra, kültürün geliştirilmesi işlevi de vardır. Okullar toplumdaki yenilikleri başlatacak ve geliştirecek yenilikçi ve yaratıcı bireyler yetiştirerek kültürel birikimi de sağlar.

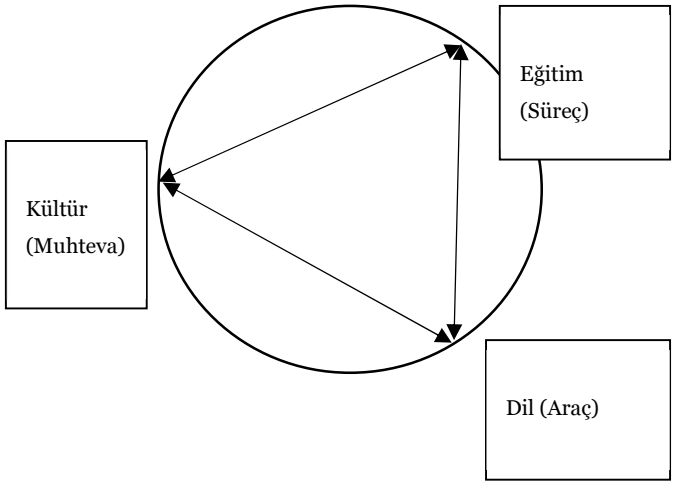

Şekil 1: Kültür, eğitim ve dil etkileşimi (Güngör, 1991, s. 64)

Kültürel diplomasi açısından da bu üç unsuru birlikte değerlendirmek gerekir. Çünkü diplomasinin temel bileşenlerinden biri kültürdür ve kültür eğitim yoluyla aktarılır. Sosyolojik açıdan bakıldığında ise Güvenç bir kültürel süreç olarak *kültürleme* ile "doğumdan ölüme kadar bireyin, toplumun istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesi ve değiştirilmesi"ne vurgu yapar ve dolayısıyla kültürün gerek formal gerekse de informal eğitim yoluyla aktarılmasına dikkat çeker (1979, s. 131). Bununla birlikte diplomasinin de bir iletişim süreci olması, dili önemli kılar.

4.3. Kültür politikası

Kültür gibi politika terimi de karmaşık ve muğlaktır. Bu karmaşıklık ve muğlaklık ise siyaset bilimcilerin politikayı "her şeyde" ve "her yerde" olarak tanımlamasından ileri gelir (Üstel, 2021, s. 13). Çeçen de kültür ve politikanın birbirlerine çok yakın kavramlar olduğunu belirtmiştir. Ona göre politika, belirli bir alanda izlenen yol ve tutumlar bütünü; kültür politikası ise kültür sorunları karşısında belirli seçeneklere göre bir tutumun izlenmesidir. Siyasal partiler bu tutumu programlarında dile getirip öneriler doğrultusunda kamuoyu oluşturur. Politikayı yürüten yönetici gücün egemen sınıf adına iktidara geldiğini belirten Çeçen, o sınıfın istekleri doğrultusunda yönetici gücün devleti yönettiğini ve toplumu yönlendirdiğini ifade eder. Ona göre toplumun yönlenmesinde insan kafasının biçimlenmesi önceliklidir ve bu konu da tümüyle kültür politikasına bağlıdır. Politika, devleti olduğu kadar toplumu da yönetme sanatıdır. Bir toplumun yönetilmesi gündeme geldiği zaman kültürün bunun dışında tutulması mümkün değildir. Çeçen; siyasi partilerin iktidara gelmesindeki kültür ve politika ilişkisinin önemine dair "Var olan siyasal kültürün boyutlarını iyi değerlendirebilen politik akımlar kısa zamanda iktidara gelebilmişler ve kitleleri arkalarından sürükleyebilmişlerdir. Kültür bu açıdan politikada çok önemli bir yere sahiptir." açıklamasında bulunur (1996, s. 26-40).

4.4. Eğitim odaklı kültürel diplomasi araçları

Kültür merkezleri, değişim programları ve burslar; eğitim odaklı kültürel diplomasi araçları arasında yer alır. Bu noktada dil öğretimi ise kültür merkezleri, değişim programları ve bursların bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak ortak paydasıdır. Dil öğretimi bağlamında en etkin araç olan kültür merkezlerinin en dikkat çekici amacı, ülke dilini öğreterek kültürünü yaygınlaştırmak ve bu sayede ülkenin kamu diplomasisini kolaylaştırmaktır. Bu merkezlerin yürüttüğü eğitim faaliyetleri ise bu diplomasiyi tamamlayıcı bir görev üstlenir (Ünalmış, 2019, s. 145-146). Kültür merkezleri temelde

benzer amaçlarla organize edilmiş kurumlardır. Öğrenciler için dil öğrenimi, dil öğretmenleri için formasyon, dil sınavları sonucunda sertifika vermek gibi dil öğretimi amaçlarına sahiptir. Ayrıca kültürel etkinlikler düzenleyerek ülke kültürünün tanıtımında da görev alırlar (Fürjész, 2013, s. 5-6).

Bir diğer önemli eğitim odaklı kültürel diplomasi aracı burslardır. Burslar, kültür merkezlerince verilebildiği gibi hükûmet destekli burslar da söz konusudur. Fürjész, kültür merkezlerinin bir diğer önemli işlevinin de çeşitli burs programları vasıtasıyla ülkeyi başarılı bireylere yönelik çekici hâle getirmek olduğunu belirtir. Bu durum vasıtasıyla kültür merkezleri ülkenin bilimsel açıdan kalkınmasına da katkı sunar (2013, s. 6).

Değişim programları da eğitim odaklı kültürel diplomasi araçları arasında olup bu programların en ciddi boyutunu eğitim oluşturur. Seib değişim programlarına dair değerlendirmesinde şu örneğe yer verir (2016, s. 66-67):

> Akademik değişim programıyla bir yıllığına ülkenize gelen 19 yaşındaki birini düşünün. 19 yaşındaki gencin iyi bir deneyim yaşayarak ve ülkeniz hakkında olumlu düşüncelerle evine döndüğünü; 30 yıl sonra da ülkesinin başbakanı olduğunu ve ülkenize yönelik politikasının, onun değişim programındaki deneyiminden olumlu yönde güçlü bir şekilde etkilendiğini varsayalım. Bu bir başarıdır lakin sonucun görülebilmesi için 30 yıl geçmesi gerekmektedir.

Örnekte de görüldüğü üzere bu programlar, politik açıdan dönüşü en uzun olan etkinlik türüdür. Zaman ve başarı ölçüsü, kültürel diplomasinin sınırlılıkları olarak ifade edilebilir. Zira verilen örneğin tam tersini varsaymak da olasıdır. Özetle değişim programları, yatırıma dayalı bir kültürel diplomasi aracı olarak karşımıza çıkar.

5. Kültürel diplomasi aktörü olarak YTB'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri

22. Dönem Yasama Meclisinde, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının sorunlarının araştırılması ve bu sorunların çözümü için araştırma komisyonu kurulmasına karar verilmiştir. Komisyonun hazırladığı rapor doğrultusunda 30 kurum temsilcisiyle kısa, orta ve uzun vadeli hedefleri olan bir strateji belgesi hazırlanmıştır. Hazırlanan bu belge ile 66 proje üretilmiş; bu projelerden biri olan Türk dünyasına yönelik idari ve siyasi bir kurumun kurulması fikri, YTB'nin temellerini atmıştır (Altınok, 2013).

YTB; 6 Nisan 2010 tarihli, 27544 sayılı Resmî Gazete'de yer alan 5978 sayılı "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" ile kurulmuştur. Kanun'da YTB'nin görev ve çalışma esasları ise şöyledir (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 2010):

> (a) Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızla ilgili çalışmalar yapmak ve sorunlarına çözüm üretmek, (b) Soydaş ve akraba topluluklar ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla bu topluluklara yönelik faaliyetler yürütmek, (c) Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülenlerle, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde ülkemize gelen öğrencilerin, ülkemizdeki eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için her türlü esası belirleyerek, ilgili kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlamak.

Bugün YTB, iş ve işlemlerini ise 15 Temmuz 2018 tarihli ve 4 numaralı "Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi"nin 51. bölümü uyarınca yürütür (YTB, 2021a). Aşağıda 2010-2021 yılları arasında

YTB'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik doğrudan ya da dolaylı olarak gerçekleştirdiği faaliyetlere yer verilmiştir:

2010

YTB'nin kurulduğu bu yılda; hâlihazırda Türkiye'de öğrenim gören ve öğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelecek olan yabancı öğrencilere yönelik politikaları belirleyen "Yabancı Öğrenci Değerlendirme Kurulu" oluşturulmuştur. Kurulun başlıca görevleri arasında Türkçe öğrenmek üzere Türkiye'ye gelecek öğrencilerin esaslarını belirlemek de bulunmaktadır. Strateji Belgesi Hazırlık Komisyonunun oluşturduğu taslak "Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi"nin sunumu gerçekleştirilerek Kurula sunulmuştur. Bahsi geçen bu belgede yabancı öğrenci hareketliliğinin; kamu diplomasisi, kültürel tanıtım, dış politika ve ekonomi alanlarına pozitif katkı sağlayacak bir anlayışla kavranması gerektiği vurgulanmıştır (YTB, 2010).

2011

2010 yılında taslağı oluşturulan Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi, 2011 yılında Kurul tarafından onaylanmıştır. Çift dillilik, ana dilde eğitim ve eğitime ilişkin çalışmalar kapsamında, Avustralya'nın ulusal müfredatına Türkçenin dâhil edilmesi yönünde çalışmalar gerçekleştirilmiş ve Avustralya'nın ilgili kurumlarınca Türkçe, ulusal müfredatta öğretilecek yabancı diller arasına katılmıştır. Almanya'nın çeşitli eyaletlerinde Türk dernekleri tarafından işletilen iki dilli (Almanca ve Türkçe) anaokulları incelenerek eğitim uygulamaları hakkında bilgi alınmıştır. Yine YTB tarafından Okul Öncesi Eğitimde Çift Dillilik-Çok Kültürlülük Çalıştayı da bu yıl içerisinde düzenlenmiştir. Ayrıca bu yıl yabancı öğrencilere yönelik faaliyetler kapsamında yabancı öğrencilere kamu kaynakları kullanılarak verilen bursların "Türkiye Bursları" adı altında yeniden yapılandırılması çalışmalarına başlanmıştır (YTB, 2011).

2012

Büyük Öğrenci Projesi (BÖP) kapsamında öğrenci seçiminin yapıldığı Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS) kaldırılarak Türkiye Bursları adı altında yeniden yapılandırılmış; akademik yeterlilik ile mülakata dayalı bir seçim sistemi oluşturulmuştur. Türkiye Bursları Yönetmeliği hazırlanarak "yabancı öğrenci" kavramı "uluslararası öğrenci" olarak değiştirilmiş, üniversite ve bölüm seçenekleri genişletilerek burs miktarlarında %50 ila %82 oranında artış sağlanmıştır. Bununla birlikte çok kapsamlı bir tanıtım süreci gerçekleştirilmiştir. 2012 Türkçe Yaz Okulu'nun organizasyonu gerçekleştirilerek 62 ülkeden 1.200 başvuru alınmış; başvuran öğrencilerden 440'ı yerleştirilmiştir.[3] Yine bu yıl; organizasyonlar, toplantılar ve vatandaşlarla buluşma programları kapsamında Hollanda ve Belçika'da Türkçe eğitim, anaokullarında çift dilli eğitim konularındaki mali ve idari destekler hakkında tanıtım gerçekleştirilmiş; Almanya'da Anadilim, Türkçem, Geleceğim konulu çalıştaya; Yunus Emre Vakfı Türkoloji Çalıştayı'na; Avustralya'da Türk Dili Öğreniminin Durumu ve Gelecekteki Yönelimi başlıklı çalıştaya katılım sağlanmıştır. Basım-yayın çalışmaları kapsamında ise Prof. Dr. Cemal Yıldız tarafından hazırlanan Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi (Almanya Örneği) kitabı ile ana dili öğretiminin önemine dikkat çekilmiştir (YTB, 2012).

[3] Uluslararası Öğrenciler Değerledirme Kurulunun 17.09.2012 tarihli kararıyla yaz kurslarının Yunus Emre Enstitüsünce yürütülmesi kararlaştırılmıştır. 2013 ve 2014 yıllarında Türkçe Yaz Okulu, YTB'nin desteği ile Enstitü tarafından yürütülmüş olup Yunus Emre Enstitü ile varılan mütabakat ile 2015 yılına mahsus olmak üzere Türkçe Yaz Okulu'nun ikili anlaşmalardan doğan kısmının YTB tarafından uygulanması kararlaştırılmıştır (YTB, 2015a).

2013

Türkiye Bursları kapsamında; uluslararası öğrenci sayıları, Türkçe öğretim merkezi varlığı vb. faktörler göz önüne alınarak şehir sayısı 49'dan 32'ye, üniversite sayısı ise özellikle lisansüstü düzeyde 65'ten 48'e indirilmiştir. Çin'e yapılan çalışma ziyareti kapsamında üniversiteler bünyesindeki 3 Türkçe bölümü ve 1 Türkiye araştırmaları merkezi ziyaret edilmiş ve bilgi alınmıştır. 2012-2013 döneminde Türkçe hazırlık eğitiminde başarılı olan öğrenciler için YEE ile birlikte 265 uluslararası öğrenciye Türkçe Yaz Okulu programı düzenlenmiştir. Uluslararası öğrencilere yönelik sosyal ve kültürel faaliyetler kapsamında; Antalya'da 41 Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) şubesi temsilcisi ile akademisyenlerin ve kamu kurumu yetkililerinin katılımıyla Uluslararası Öğrencilere Türkçe Öğretimi Çalıştayı gerçekleştirilmiş; 200 öğrenciye yönelik Ankara Türkçe Hazırlık Programı hayata geçirilmiştir. Kültürel ve sosyal iş birliğinin geliştirilmesi ile tarihî mirasın korunması çalışmaları kapsamında; Kırgızistan, Kazakistan, Moğolistan, Tacikistan ve Pakistan'dan toplamda 185 öğrenciye 1 yıl süreyle Türkiye'de dil ve kültür eğitimi verilmesine başlanmıştır (YTB, 2013).

2014

YEE ile ortaklaşa gerçekleştirilen Türkçe Yaz Okulu için 3.437 başvuru alınmış ve 315 uluslararası öğrenci katılmaya hak kazanmıştır. İstanbul'da; MEB, YÖK Başkanlığı ve YEE ile birlikte 38 TÖMER temsilcisinin katılımıyla 2. Uluslararası Öğrencilere Türkçe Öğretimi Çalıştayı gerçekleştirilmiştir (YTB, 2014). Bu çalıştay sonucunda ortaya çıkan çözüm önerileri beş başlık altında toplanmıştır: (1) yabancılara Türkçe eğitiminin standartlaştırılması, (2) materyaller ile merkezlerin imkânları, (3) akreditasyon ile ölçme ve değerlendirmeye ilişkin öneriler; (4) yabancılara Türkçe öğretimi alanında uzman yetiştirilmesi ve (5) Türkçe eğitim merkezlerinin statüsü (YTB, 2015a). YTB'nin bu yıl içinde gerçekleştirdiği diğer faaliyetlerden bazıları ise şöyledir: 16-22 yaş aralığındaki yurt dışında yaşayan vatandaşların çocuklarını kapsayan Türkiye ve Türkçe temalı Türkiye gezileri projelerine destek vermek amacıyla Gençlik Köprüleri programı başlatılmıştır. Kültürel ve sosyal iş birliğinin geliştirilmesi ve tarihî mirasın korunması çalışmaları kapsamında; 2013-2014 akademik yılında 806 Suriye uyruklu öğrenciye eğitim katkısı sağlanmış, Gaziantep Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinin akademik koordinatörlüğünde; UNICEF ve AFAD'ın da desteğiyle Türkçe kursları düzenlenmiş ve barınma merkezlerinde ikamet etmekte olan Suriyeli öğrenciler için yükseköğrenime yönelik Türkçe eğitim programı 2.046 lise mezunu öğrenci ile gerçekleştirilmiştir (YTB, 2014). İlki düzenlenen 1. Türkçe Atölyesi kapsamında Edirne'de 75 soydaş öğretmene Türkçe eğitimi verilmiştir (Hudut Gazetesi, 2014). Yurt dışından gelen akademisyen, diplomat ve kamu görevlisine İstanbul'da Türkçe eğitiminin verildiği ve 2014 yılında ilk kez gerçekleştirilen Türk Dili Burs Programı'na ise 15 ülkeden 15 kursiyer katılmıştır (YTB Bülten, 2015).

2015

Bu yıl burslu Suriyeli öğrenci sayısı yaklaşık 2.000 olarak açıklanmıştır. Yine Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile ortaklaşa yürütülen DAFİ Burs Programı kapsamında 70 Suriyeli öğrenciye burs sağlanmıştır. Kültürel ve sosyal çalışmalar kapsamında; 2014 yılında olduğu gibi bu yıl da Suriyeli misafirlerin ikamet etmekte olduğu AFAD'a bağlı 10 il ve 21 kampta 2014-2015 İleri Düzey Türkçe Eğitim Programı düzenlenmiş ve 1.300 öğrenci katılmıştır. 3 yıldır uygulanan bu programdan toplamda 4.448 öğrenci faydalanmıştır. Yine Çift Dilli Eğitimi Destek Programı, Eğitim ve Akademik Destek Programı ve Kültürel Çalışmalar Destek Programı kapsamında Türkçe eğitimi ile çeşitli eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. İş birliği ve etkileşim çalışmaları kapsamında; Edirne'de 2. Türkçe

Atölyesi yapılmış ve bu sene Yunanistan'dan 6, Bulgaristan'dan 40, Kosova'dan 14, Moldova'dan 18, Makedonya'dan 6 olmak üzere 84 öğretmene Türkçe eğitimi verilmiştir. 2015 Türkçe Yaz Okulu-Edirne programı kapsamında 11 farklı ülkeden 30 öğrenci eğitim almış, 275 uluslararası öğrencinin katıldığı Bolu Yaz Kampı gerçekleştirilmiş, 60 ülkeden 500'e yakın öğrencinin katıldığı 1000 Yılın Sesi Türkçe Bayramı kutlanmış, Türkiye Burslusu öğrencilerin kendi ülkelerindeki YEE'lerde Türkçe öğrenmesini hedefleyen Yerinde Türkçe ve Oryantasyon Programı için YEE ile YTB arasında protokol imzalanmış ve 15 YEE merkezinde Türkiye Bursları'na hak kazanan 216 öğrenciye Türkçe kursu verilmiş, 16 şehirde yürütülen Uluslararası Öğrenciler Akademisi programlarına 4 binin üzerinde uluslararası öğrenci katılmış ve Uluslararası Öğrencilere Türkçe Öğretimi ile Uluslararası Öğrenciler Kültürel Sosyal Rehberlik programları kapsamında uluslararası öğrencilerin Türkçe eğitimi ile çeşitli eğitim çalışmaları desteklenmiştir (YTB, 2015b). 2014 yılında Türk Dili Burs Programı olarak adlandırılan ve 2015 yılında Kamu Görevlileri ve Akademisyenler Türkçe İletişim Programı olarak adı değiştirilen KATİP'e 2015 yılında, 26 ülkeden 26 kursiyer katılmış ve 9 ay süreyle Türkçe eğitimi almıştır (YTB Bülten, 2015).

2016

YEE'nin iş birliği ile gerçekleştirilen Türkçe Yaz Okulu Edirne-2016 programına; Yunanistan, Belçika, Hırvatistan, Hindistan, Arnavutluk, Polonya, Macaristan ve Küba'da Türkoloji eğitimi gören öğrenciler katılmış ve program 5 hafta sürmüştür. Türkiye Bursları'nı kazanan her uluslararası öğrenciye kazandığı il ve üniversitede 1 yıllık Türkçe eğitimi verilmektedir. Bu kapsamda 2016 yılında, 48 üniversite ile Türkiye Burslusu Uluslararası Öğrencilere Türkçe Hazırlık Eğitimi Verilmesine İlişkin Protokol imzalanmış ve yaklaşık 3.000 öğrenci, 32 il ve 48 farklı Türkçe öğretim merkezinde toplam 960 saatlik Türkçe hazırlık eğitimi görmüş; akabinde öğrenciler arasında standardı sağlamak ve sınav kalitesini üst seviyeye çıkarmak amacıyla Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS) gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte uluslararası öğrencilerin öğrenim görecekleri bölümlere hazır bulunmaları amacıyla 160 saat Akademik Türkçe eğitimi verilmiştir. 2015 yılında YEE ile imzalanan protokol gereğince 2016 yılında da uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerindeki YEE'lerde A1 seviyesinde Türkçe öğrenmesini hedefleyen Yerinde Türkçe ve Oryantasyon Programı gerçekleştirilmiştir. Yurt dışında yaşayan vatandaşlara yönelik faaliyetler kapsamında; yurt dışında yaşayan Türk gençlerine yönelik 50 kurum ile anlaşmanın yapıldığı Türkiye Stajları Programı ile 1 aylık staj imkânı sunulmuş, programın amaçlarından birinin de yurt dışında yaşayan Türk gençlerinin Türkçe bilgilerini artırmak olduğu ifade edilmiştir. Soydaş ve akraba topluluklara yönelik faaliyetlerde ise eğitim ve kültür projeleri ile 39 farklı ülkeden 520 öğrencinin dil, din ve kültür eğitimi kapsamında 1 yıllık eğitim amacıyla ülkemize getirilmeleri amaçlanmıştır (YTB, 2016).

2017

Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına ana dilleri olan Türkçeyi öğretecek öğreticileri yetiştirmek üzere Sakarya Üniversitesi iş birliğinde Türkçe Öğretimi Tezsiz Yüksek Lisans Programı hazırlanmış ve 17 öğrenciye burs verilerek eğitime başlanmıştır. Ayrıca KATİP çerçevesinde 15 kişiye burs tahsis edilmiştir. Yine 2017 yılında, Suriyeli 40 yükseköğrenim öğrencisine akademik danışmanlık ile Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı kapsamında 1.716 Suriyeli sığınmacıya İleri Düzey Türkçe Eğitimi verilmiştir. Türkçe eğitimine yönelik olarak 2017 yılında; Türkiye Bursları'nın stratejik amaçları arasında yer alan Türkçenin dünya dili olarak yaygınlaştırılması kapsamında 2.300 bursiyer Türkçe hazırlık programına katılmış, destekleyici Türkçe programları çerçevesinde öğrenciler 160 saatlik Akademik Türkçe eğitimi olmak üzere toplamda 960 saatlik Türkçe hazırlık eğitimi görmüştür. Hafta Sonu Okulları Destek Programı ile 9 ülke 57 sınıfta, 1.240 öğrenciye 10.188 saat Türkçe ve Türk kültürü

eğitimi verilmiş, Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı (EİKGP) vasıtasıyla hafta sonu okullarına da destek verilmesi kararlaştırılmış, Türkçe oyun gruplarının ve çift dilli anaokulu sınıflarının yaygınlaştırılması amacıyla Almanya, Hollanda ve Avusturya'dan sivil toplum kuruluşlarına destek sağlanmış, Türkçe eğitimi vermeleri için 4 Senegalli eğitmene 9 aylık dil eğitimi verilmiş, 13-16 yaş arası 53 Bulgaristanlı öğrencinin katılımı ile Türkçe derslerinin de verildiği Bulgaristan Gençlik Eğitim ve Kültür Programı Projesi yapılmış, Artuklu'dan Irak'a Ortak Kültürün İzinde Projesi ile Irak'tan 25 kişiye dil, tarih ve edebiyat atölye çalışmaları verilmiş ve ortak müfredat çalışmaları yapılmış, Bosna Hersek'te Türkçe Kardeşliği Projesi ile 15 kişiye 11 günlük Türkçe Konuşma Pratiği dersleri verilmiş, İstanbul Pencab Liderlik Programı ile 25 Pakistanlı öğrenciye Türkçe kursu verilmesine başlanmış, 56 katılımcıya sahip Osmanlı Dünyası Bahar Okulu'nda Osmanlı Türkçesinin de aralarında yer aldığı 24 haftalık eğitim verilmiş, Ankara ve İstanbul'da olmak üzere Türkçe Dil Bilgisi ve Kullanım Düzeylerinin Araştırılması konulu 2 çalıştay gerçekleştirilmiş, Eğitim ve Kültür Projesi çerçevesinde 39 ülkeden 520 gence 1 yıllık dil, din, kültür eğitimi verilmiş ve 160 kişinin katıldığı YTB Türkiye Stajları Programı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca "Bir Çocuk İki Dil" Müfredat Geliştirme Çalışması Kapsamında Yurtdışında Çift Dilli Eğitim Çalıştayı düzenlenmiştir (YTB, 2017).

2018

Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi 2018 yılında da Suriyelilere yönelik İleri Düzey Türkçe Eğitimi verildiği ve 4.356 Suriyelinin bu eğitimlerden faydalandığı; 2018 yılı itibarıyla bu eğitimlerden faydalanan Suriyeli öğrenci sayısının ise 12.252 olduğu ifade edilmiştir (YTB, 2017). 2017 yılında tezsiz olarak Sakarya Üniversitesinde açılan Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı bu yıl Antalya Akdeniz Üniversitesi, Ankara Hacettepe Üniversitesi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi iş birliğinde tezli olarak açılmış ve 27 öğrenci burs almaya hak kazanarak eğitimlerine başlamıştır. Türkçe hazırlık programı çerçevesinde 2018 yılı itibarıyla YTB'nin 63 üniversite ile aktif protokolü bulunmaktadır ve 1.850 bursiyer de bu programlara katılmıştır. Destekleyici Türkçe programları kapsamında bursiyerlere 160 saat Akademik Türkçe eğitimi olmak üzere toplamda 960 saat Türkçe hazırlık eğitimi verilmiş ve Akademik Türkçe eğitiminden 3.800 bursiyer faydalanmıştır. Yine bu yıl Kayseri'de Akademik Türkçe çalıştayı düzenlenmiş, Akademik Türkçe Ders Kitapları hazırlanması için Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezine 60.000 TL tutarında destek verilmiştir. Ayrıca Destekleyici Türkçe programları için hazırlanan Türkçeye Yolculuk-Musa Serisi kitaplarının basılıp TÖMER'lere dağıtılması için 48.000 TL; 52 TÖMER'de kullanılmak üzere Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezine "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Konuşma ve Yazma Kulüp Çalışmaları-B2" ve "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Konuşma ve Yazma Kulüp Çalışmaları-C1" kitaplarının hazırlanıp dağıtılması için de 94.000 TL ödenek ayrılmıştır. Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlere yönelik Türkçe, tarih, dinî değerler eğitimi ve kültür sanat derslerinin verildiği Anadolu Hafta Sonu Okulları Proje Destek Programı kapsamında 61 proje desteklenmiş ve yurt dışında faaliyet gösteren STK'lere 2.979.751,89 TL destek sağlanmıştır. Yine yurt dışında yaşayan çocukların hem ülke dilinde hem de ana dillerinde yetkinlik kazanmaları amacıyla okul öncesi çift dilli eğitimin teşvik edilmesi ve 0-3 ila 3-6 yaş arası çocukların Türkçelerini geliştirmeleri için oyun gruplarının oluşturulması amacıyla Okul Öncesi Çift Dilli Eğitim Programı oluşturulmuş ve 23 proje kapsamında yurt dışında faaliyet gösteren STK'lere 604.162,50 TL destek verilmiştir. Yurt dışında yaşayan gençlere yönelik olarak gerçekleştirilen faaliyetlerden bir diğeri de Anadolu Okuma Evi'dir. Anadolu Okuma Evi'nin amacı, yurt dışında Türk vatandaşlarının yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde Türkçe kütüphaneler oluşturmak ve var olan kütüphaneleri zenginleştirmektir. Bu kapsamda 2018 yılında Almanya'da 2, Fransa'da 1, Belçika'da 1 ve Hollanda'da 1 adet olmak üzere toplam 5 Anadolu Okuma Evi açılmıştır. Ayrıca Avustralya'ya Göçün 50.

Yılı Programı çerçevesinde Avustralya'da 2 tane Anadolu Okuma Evi hizmete sunulmuştur. Türkçe eğitiminin verildiği diğer YTB destekli program ve projeler ise şöyledir: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen 4. Türk Dünyası Gençler Yaz Okulu, Balkanlar Kültür ve Yardımlaşma Derneği tarafından yürütülen ve 100 kişinin katıldığı Balkan Gençliği Eğitim ve Kültür Programı; Irak, Ürdün, Lübnan ve Filistin'den lise çağındaki toplam 48 öğrencinin 45 gün süreyle 120 saatlik Türkçe dil eğitimi aldığı Medeniyetin Gençleri Türkiye Buluşması. Bununla birlikte Lübnan, Ürdün, Irak ve Filistin'deki 10 şehirdeki 17 Türkçe dil eğitimi veren merkeze 5.480 Türkçe dil eğitimi kitabı, 178 Türkçe sözlük ve 42 eğitim afişinden oluşan eğitim materyal desteği sağlanmıştır (YTB, 2018).

2019

Yükseköğrenimlerini kesintisiz ve başarılı bir şekilde sürdürebilmeleri adına Suriye uyruklu 8.500 öğrenciye harç desteği sağlanmıştır. Kısa dönem burs programları çerçevesinde KATİP için 22 burs tahsis edilmiş ve kısa dönem burslarının 37'si doğrudan dil kursuna yönelik olmuştur (YTB, 2019a). Ayrıca 2019 yılında Suriyelilere yönelik Türkçe öğretimi programından 2.094 öğrenci mezun olmuştur (Türkiye Bursları, 2019). Yurt dışında yaşayan gençlerin Türkçe ifade yeteneklerinin pekiştirilmesi, ana dil farkındalıklarının oluşması ve hitabetlerinin güçlenmesi amacıyla düzenlenen YTB Sosyal Girişimcilik ve İletişim Eğitimlerine (SOGİL) 120 genç katılmış, Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı (CDEDP) çerçevesinde 36 proje desteklenmiş ve 1.080 katılımcı istifade etmiş, Anadolu Haftasonu Okulları (Türkçe Saati) Destek Programı ile 201 projeye destek verilmiş ve 11.355 katılımcı faydalanmış, 2018 yılında başlatılan Anadolu Okuma Evi ile Türkçe kaynaklara erişimlerinin kolaylaştırılması ve yurt dışında yaşayan gençlerin Türkçeyi unutmamaları için 7 ayrı ülkede toplam 30 kütüphane açılmıştır. 2017 yılında başlatılan ve 2018 yılında kapsamı genişletilen Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Burslu Yüksek Lisans Programına (YLP) bu yıl 20 öğrenci kabul edilerek burs verilmiştir. Ayrıca Uluslararası İlahiyat Programı (UİP) mezunu ve Avrupa'da aktif görev üstlenen sözleşmeli din görevlilerine yönelik Türkçe öğreticiliği eğitimine 120 kişi katılmıştır. Yurt dışında yaşayan çocuklara ve gençlere edebiyatı sevdirmek, ana dillerinde düşünme ve düş kurabilme becerilerini geliştirmek ile edebiyat alanında güçlü kalemler çıkarabilmek amacıyla düzenlenen YTB Türkçe Ödülleri'nde 16 kişi öykü, şiir, deneme ve kitap desteği kategorilerinde ödüle layık görülmüştür. Kardeş topluluklara yönelik faaliyetler kapsamında; Rusya Federasyonu'nda Türkçeye ilgi duyan öğrencilere yönelik bilgi aktarımı, Türkoloji bölümlerine olan ilginin artırılması ve kardeş topluluklara mensup gençlerin Türkiye'yi yakından tanıması amaçlarıyla Türk Edebiyatı Rotası adı altında çeşitli faaliyetler düzenlenmiş ve 21 öğrenci ile 2 akademisyenin katılımıyla İstanbul ve Ankara'da programlar gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte Trakya Üniversitesinin organizasyonu ve YTB'nin desteğiyle Uluslararası Balkan Türkologları Buluşması: Balkanlarda Türkolojinin Dünü, Bugünü ve Geleceği Çalıştayı düzenlenmiş ve 10 Balkan üniversitesinden Türkoloji alanında uzman 20 akademisyen katılmış, Bulgaristan Türkçe ve Kur'an Kursu Hafta İçi ve Hafta Sonu Okulları projesi kapsamında 4 farklı gruba (esnaf, imamlar, üniversite ve lise öğrencileri) 10 aylık Türkçe ve Kur'an eğitimi verilmiş, Kuzey ve Doğu Bulgaristan'da Türkçe Ana Dili Eğitimi ve Yaygınlaştırılması projesi ile 8 bölgede Türkçe kursu düzenlenmiş, İpek Yolunun Türkçe Kervanı programı çerçevesinde Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi Türkoloji Bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilere İstanbul'da iki haftalık Türkçe dil eğitimi gerçekleştirilmiş, Kültür Coğrafyamızda Türk Çocuklarına Yönelik Türkçe Öğretimi Mesleki Gelişim Programı-Balkanlar programı ile toplam 85 öğretmene hizmet içi eğitim verilmiştir (YTB, 2019a).

2020

2020 yılında koronavirüsün etkisiyle tüm dünyada olduğu gibi YTB'de de birçok etkinlik çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir (Türkiye Bursları, 2020). Bu yıl Türkçe eğitiminde, yurt dışı vatandaşlara yönelik Kültürel Hareketlilik ve Online Eğitim Programları başlığında YTB Türkçe Ödülleri ve Anadolu Okuma Evi; Türkçe Eğitim Çalışmaları Proje Destek Programları başlığında Türkçe Saati Destek Programı, Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı; Türkçe Eğitim Çalışmaları Türkçe Materyal Desteği başlığında Çocuk Dergileri, Basım Desteği (Türkçe Ödülleri), Kitap Setleri Dağıtımı, Eğitim ve Hareketlilik Programları Tanıtım Kitabı; kardeş topluluklara yönelik Eğitim Destek Çalışmaları Türkçe Eğitim ve Yaz Okulları başlığında Kafkasya'da Türkçe Okulu, Kazan Türkçe Saati Projesi, Kırım Tatar Gençlerine Yönelik Türkçe Eğitimi Programı, Kuzey ve Doğu Bulgaristan'da Ana Dil Eğitimi ve Yaygınlaştırılması, YTB Türkçe Eğitimi Projesi-Arnavutluk, Suriye Anadolu Kültür Merkezleri program ve faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Türkçe eğitimine ilişkin rakamlar ise şöyledir: Kardeş topluluklara yönelik Türkçe eğitimine ilişkin katılımcı sayısı 1.730, yurt dışı vatandaşlar kapsamında Türkçenin yaygınlaştırılmasına yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerin sayısı 231, Okul Öncesi Çift Dilli Eğitim projelerinden faydalanan öğrenci sayısı 1.918, Anadolu Hafta Sonu Okulları projelerinden faydalanan öğrenci sayısı 13.571, desteklenen kütüphane sayısı 32, Kültürel Hareketlilik Programları katılımcı sayısı 11.755, Hafta Sonu Okullarına katılan öğrenci sayısı 1.257, Türkçe Eğitim ve Yaz Okulları katılımcı sayısı 1.131, yurt içi ve yurt dışı öğrenci akademilerine katılımcı sayısı 793, geliştirilen ve desteklenen Türkçe ders kitabı ve yardımcı kaynak sayısı 27.223'tür. YTB bu yıl Türkiye Bursları'nda bursu kabul eden öğrenci oranını %81 olarak açıklamış; yabancılara Türkçe dil eğitiminde standardizasyon sağlanamamasını risk/zayıflık olarak nitelendirmiştir. Bu riski/zayıflığı ortadan kaldırmak adına yabancılara Türkçe dil eğitiminde eğitim ve değerlendirme noktalarında bir standart oluşturulması için çalışmalar yürütülmesini, alınması gereken tedbir olarak ifade etmiştir (YTB, 2020). Yine YTB, koronavirüs etkisinden kaynaklı alınan tedbirler kapsamında Türkiye Burslusu öğrencilerin yüz yüze gerçekleşen Türkçe eğitim sürecini 2020 Mart ayından itibaren sonlandırmış, öğrencilerin eğitimlerini sekteye uğratmamak adına 55 farklı TÖMER ile iş birliği içerisinde bahsi geçen faaliyetleri çevrim içi olarak devam ettirmiştir. Ayrıca çevrim içi eğitimlere katılım imkânından yoksun olan bursiyerlere, 14 farklı ülkedeki YEE kültür merkezinde Türkçe eğitim olanağı tanınmıştır (Türkiye Bursları, 2020).

2021

Bu yıl Türkçe eğitiminde, yurt dışında yaşayan vatandaşlar ile kardeş topluluklara yönelik gençlik çalışmaları başlığında YTB Türkçe Ödülleri (ödüle layık görülen 13 kişi), Anadolu Okuma Evi (10 ülkede 36 kütüphane), Çevrim İçi Türkiye Stajları (9 katılımcı); Türkçe ve eğitim çalışmaları başlığında Türkçe Saati Destek Programı (39 proje, 1.000 katılımcı), Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı (21 proje, 669 katılımcı), Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe Eğitimi Sertifika Programı (99 katılımcı); akademik ve saha araştırmaları başlığında Türk Dünyası Eğitim Bilimleri Kongresi (40 akademisyen), 13. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (300 katılımcı), Belgrad Türkoloji'nin Yüz Yılı Projesi; eğitim destek çalışmaları başlığında Hafta Sonu Okulları (8 proje, 1.163 kişi); Türkçe eğitim ve yaz okulu başlığında Türkiye Mezun Dernekleri Türkçe Dil Kursları (500 katılımcı), Kazan Türkçe Saati Programı (30 öğrenci), Kafkasya'da Türkçe Okulu (50 öğrenci), Ortadoğu'daki Soydaş Gençlere Yönelik Uzaktan Türkçe Dil Eğitimi Programı (50 öğrenci), Anadolu Türk Kültür Merkezleri Türkçe Kursları (300 katılımcı), Bulgaristan Yaz Okulu Projesi (470 katılımcı), Kosova Türkçe Eğitim Projesi (400 öğrenci); yurt içi ve yurt dışı öğrenci akademileri başlığında Irak Türkçe Eğitim ve Öğretmen Gelişim Programı (394 katılımcı); Türkçe eğitim ders materyalleri destekleri başlığında Özbekistan'daki Türkoloji fakültelerine materyal temini (1.500 kitap) olmak üzere çeşitli program ve

faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Türkçe eğitimine ilişkin diğer rakamlar ise şöyledir: Kardeş topluluklara yönelik Türkçe eğitimine ilişkin katılımcı sayısı 3.889, yurt dışı vatandaşlar kapsamında Türkçenin yaygınlaştırılmasına yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerin sayısı 309, yurt dışı vatandaşlara yönelik desteklenen kütüphane sayısı 98'dir (YTB, 2021a).

Türkiye Bursları'nın başladığı tarih olan 2012'den 2021 yılına kadar geçen süreçte Türkiye'de eğitim almaya yönelik talepte ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Özellikle 2017'den sonra bu talep başvuru sayılarına da yansımış, 2012 yılında 42.174 olan başvuru sayısı 2021 yılı itibarıyla 165.582'ye ulaşmıştır (bk. Grafik 1).

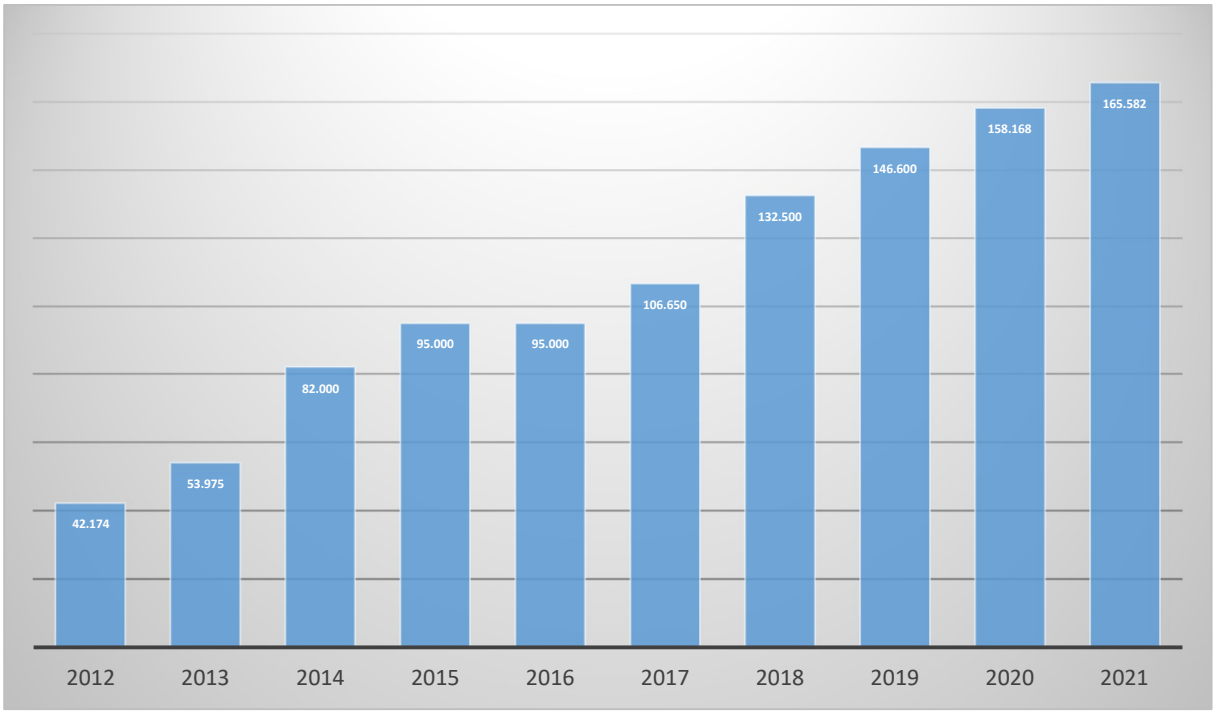

Grafik 1: 2012-2021 yılları arasında Türkiye Bursları'na başvuran kişi sayısı (Türkiye Bursları, 2021)

Yine YTB, 2012'den 2021 yılına kadar geçen süreçte ekonomik şartları da göz önünde bulundurarak burs miktarlarında gözle görülür bir artışa gitmiştir (bk. Tablo 3).

Düzey	**2012**	**2021**
Lisans	500 TL	1.000 TL
Yüksek Lisans	750 TL	1.400 TL
Doktora	1.000 TL	1.800 TL
Araştırma	1.000 TL	4.000 TL

Tablo 3: 2012-2021 yılları burs miktarları (YTB, 2016; Türkiye Bursları, 2021)

6. Sonuç

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte ülkelerin yumuşak güç kullanımlarında artış gözlenmiştir. Bu bağlamda ülkeler, diğer ülkeler üzerinde etki sağlamak adına çeşitli araçlara başvurmuştur. Türkiye de gerek Osmanlı coğrafyasında gerek Türkçe konuşulan coğrafyalarda gerekse de son yıllarda gerçekleştirilen Afrika açılımı ile kültürel ögelerin kullanıldığı bir kamu diplomasisi yaklaşımı olan kültürel diplomasisine önem vermiştir. Özellikle Türkiye'nin 2000'li yıllardan sonra gerçekleştirdiği faaliyetler dikkat çekicidir. Türkiye, kültürel diplomasi araçlarından biri olarak dil öğretimi bağlamında "yabancı dil olarak Türkçe öğretimine" de önem vermiştir. YEE, TMV gibi kurumlarla birlikte YTB bünyesinde de dil öğretimine yönelik birçok faaliyet gerçekleştiren Türkiye, dil öğretimi yoluyla etki gücünü artırmayı amaçlamıştır.

YTB, kurulduğu 2010 yılından itibaren öncelikle kurumsal anlamda çeşitli düzenlemelere gitmiş, BÖP'ten devraldığı sorumluluğu daha ileriye taşımak adına çalışmalar yürütmüştür. Özellikle Türkiye Bursları'nın uluslararası alanda tanınırlığını artırma yoluna gitmiştir. Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle alakalı toplantı, sempozyum, kongre, kurs, basın yayın faaliyetleri, finansman desteği gibi farklı düzeylerde destekler ortaya koymuştur. YTB, yıllar içerisinde gösterdiği bu faaliyetler ile yakalamış olduğu başarıyı korumak ve daha da ileriye taşımak adına çalışmalarına devam etmektedir. 2023 yılı için hedefini, 200.000 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapmak olarak açıklamıştır (YTB, 2019b). Bununla birlikte 2021 yılında güncellenen Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2019-2023 Stratejik Plan'ında Türk dili ve kültürüne yönelik olarak stratejik amaç ve hedeflerini de detaylarıyla ifade etmiştir. Bu stratejik amaç ve hedeflerle birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili ihtiyaçlara da yer vermiştir. Buna göre Türkçe öğretimine erken yaşta başlanması, Türkçe ve Türk kültürünün okul dışı eğitimlerle desteklenmesi, kültürel hareketlilik programlarının düzenlenmesi ve ana vatan ziyaretlerinin artırılması, üniversiteler arası değişim programları oluşturulması, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi müfredatının iyileştirilmesi ile ders kitabı ve eğitim materyallerinin geliştirilmesi, Türkçeye yönelik ilginin artırılması; Türkçe öğrenimi, barınma, sağlık, bankacılık işlemleri, ikamet vs. işlemlere yönelik hizmet kalitesinin artırılması, öğrencilerin düzenlenen programlara katılımlarının artırılması gibi çeşitli ihtiyaçlar ortaya koyulmuştur (YTB, 2021b).

YTB'nin sağlamış olduğu eğitim, faaliyet ve desteklerin Türkiye'nin diplomasisine de katkısı büyüktür. Bugün çok çeşitli ülkelerde önemli noktalarda görev alan birçok kişide, YTB'nin yaratmış olduğu imkânların izine rastlamak mümkündür. YTB'nin katkılarıyla oluşturulan Türkiye Mezunları platformu, eğitimlerini Türkiye'de tamamlayan mezunlara dair bir perspektif sunmaktadır. Buna göre Abdulkadir Muhammed Nur, Somali Millî Savunma Bakanı; İlhame Qedimova, Azerbaycan Tarım Bakan Yardımcısı; Aydın Maruf Selim, IKBY Devlet Bakanı; Adis Alagiç, Bosna Hersek'in Ankara Büyükelçisi bu mezunlardan birkaçıdır (Türkiye Mezunları, t.y.). Bahsi geçen isimlerle birlikte daha birçok isme etki eden YTB, yürüttüğü faaliyetlerle birlikte diplomatik açıdan Türkiye'ye katkı sunmaktadır. Zira Türkiye'de eğitim gören ve ülkelerinde yönetim kademesinde yer alan bu isimler, Türkçe öğrenip dil yoluyla ülkemiz ile kültürel bir bağ kurmaktadır.

Kaynakça

Akar, E. ve Gürkaynak, M. (2022). Ülke Markalama Bağlamında Türkiye'nin Eğitim Diplomasisine Yönelik Bir Değerlendirme. *İletişim ve Diplomasi*, *7*(Kamu Diplomasisi ve Ülke Markalama Özel Sayısı), 137-164. Erişim Adresi: https://tinyurl.com/mr34p3xx [Erişim Tarihi: 08.08.2023].

Aksan, D. (1979). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim) 1*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Altınok, M. (2013, Ocak). *Çözüm Odaklı Çalışıyoruz….* Artı 90, 5, 12-15. Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/dergiler_pdf/arti-05.pdf [Erişim Tarihi: 04.10.2022].

Altun, F. (2022). Takdim. Z. Avşar, M. Şahin, M. M. Küçükyılmaz, S. Ökten ve M. P. Veske (Ed.), *Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim* içinde (s. 9-11). İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.

Ataman, M. (2003). Özalist Dış Politika: Aktif ve Rasyonel Bir Anlayış. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 49-64. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/301101 [Erişim Tarihi: 12.06.2023].

Avşar, Z. ve Şahin, M. (2022). Kültürel Diplomasi ve Yumuşak Güç. Z. Avşar, M. Şahin, M. M. Küçükyılmaz, S. Ökten ve M. P. Veske (Ed.), *Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim* içinde (s. 43-65). İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.

Başar, U. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Politikası Nasıl Olmalıdır?. E. Boylu ve L. İltar (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Politika, Program, Yöntem ve Öğretim* içinde (s. 29-61). Ankara: Pegem Akademi.

Batmaz, V. (2006). *Medya Popüler Kültürü Gizler*. İstanbul: Karakutu Yayınları.

Bozdağ, İ. (1988). *Atatürk'ün Evrensel Boyutları*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Bozkurt, V. (2023). *Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar, Kurumlar* (17. Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Cull, N. J. (2006). "Public Diplomacy" Before Gullion: The Evolutıon of a Phrase. *USC Center on Public Diplomacy*. Erişim Adresi: https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase [Erişim Tarihi: 05.06.2023].

Cull, N. J. (2008). Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, *616*(1), 31-54. https://doi.org/10.1177/0002716207311952

Cummings, M. C. (2009). *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey*. Washington: Americans for the Arts. Erişim Adresi: https://www.americansforthearts.org/sites/default/files/MCCpaper.pdf [Erişim Tarihi: 12.06.2023].

Çavuşoğlu, M. (2022). *Kültürel Diplomasi*. Ankara: T.C. Dışişleri Bakanlığı. Erişim Adresi: https://www.mfa.gov.tr/site_media/html/TKGM-Prestij-Kitabi-2020-2021.pdf [Erişim Tarihi: 01.08.2023].

Çeçen, A. (1996). *Kültür ve Politika* (2. Baskı). Ankara: Gündoğan Yayınları.

Erden, M. (2011). *Eğitim Bilimlerine Giriş* (6. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınları.

Fay, B. (2005*). Çağdaş Sosyal Bilimler Felsefesi* (2. Baskı). İsmail Türkmen (Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Fürjész, J. É. (2013). *The Role of Cultural Institutes in the European Integration*. Erişim Adresi: https://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2013-06-iscd-italy/Judit_va_FRJSZ.pdf [Erişim Tarihi: 12.07.2023].

Gallarotti, G. M. (2011). Soft power: what it is, why it's important, and the conditions for its effective use, *Journal of Political Power*, *4*(1), 25-47, DOI: 10.1080/2158379X.2011.557886

Goff, P. M. (2013). Cultural Diplomacy. A. F. Cooper, J. Heine ve R. Thakur (Ed.), *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* içinde (s. 419-435). Oxford: Oxford University Press.

Güngör, N. (1991). *Kültür-Eğitim-Dil Üzerine Görüşleri ile Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Güvenç, B. (1979). *İnsan ve Kültür* (3. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

YTB. (2017). *2017 Faaliyet Raporu.* Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/documents/2017_FAAL__YET_RAPORU_Digital.pdf [Erişim Tarihi: 11.10.2022].

YTB. (2018). *2018 Faaliyet Raporu.* Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/documents/2018-yili-faaliyet-raporu1-5d82241b7d374.pdf [Erişim Tarihi: 11.10.2022].

YTB. (2019a). *2019 Faaliyet Raporu.* Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2020/2020Raporlar/2019%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU_WEB_-5e60b9bf7136e.pdf [Erişim Tarihi: 14.10.2022].

YTB. (2019b). *Uluslararası Öğrenci Hareketliliği.* Erişim Adresi: https://web.archive.org/web/20190425162727/https://www.ytb.gov.tr/uluslararasi-ogrenciler/uluslararasi-ogrenci-hareketliligi [Erişim Tarihi: 15.10.2022].

YTB. (2020). *2020 Faaliyet Raporu.* Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2021/BELGELER/2020%20FAALI%CC%87YET%20RAPORU-6046114fcd034.pdf [Erişim Tarihi: 14.10.2022].

YTB. (2021a). *2021 Faaliyet Raporu.* Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2022/BELGELER2022/2021%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU.pdf [Erişim Tarihi: 03.10.2022].

YTB. (2021b). *YTB 2019-2023 Stratejik Planı (Güncellenmiş Versiyon-2021).* Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2021/BELGELER/YTB%202019-2023%20Stratejik%20Plan%C4%B1%20(G%C3%BCncellenmi%C5%9F%20Versiyon-2021)%E2%80%9D%20-5ff6e3e27f475.pdf [Erişim Tarihi: 15.10.2022].

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. (2010, 6 Nisan). *Resmî Gazete.* (Sayı: 27544). Erişim Adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100406-1.htm [Erişim Tarihi: 03.10.2022].